

Η Δυτική Μακεδονία μετά τον λιγνίτη:

**ΠΡΑΣΙΝΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ,
ΜΕ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ**

Απόφαση - Πρόταση Διαλόγου από το 2^ο συνέδριο των Πράσινων,
Απρίλιος 2021, επικαιροποιημένη από τη Θεματική Ομάδα Οικονομίας
των Πράσινων, Ιούλιος 2021.

Η Δυτική Μακεδονία και ο λιγνίτης: μια στενή σχέση με βαρύ τίμημα

Από τη δεκαετία του 1950, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη είναι η κυρίαρχη οικονομική δραστηριότητα στη Δυτική Μακεδονία. Η εξόρυξη και καύση λιγνίτη είχε καταλυτικό ρόλο στον εξηλεκτρισμό της χώρας, αλλά και στη δημιουργία πολλών χιλιάδων θέσεων εργασίας για την περιοχή. Παράλληλα, όμως, είχε και σημαντικό κόστος που ουσιαστικά δεν καταβλήθηκε ποτέ, ούτε με αποζημιώσεις και αντισταθμιστικές χρηματοδοτήσεις, ούτε με αποκαταστάσεις μέρους έστω των πληγών: δεν είναι υπερβολή, ότι η Δυτική Μακεδονία επί δεκαετίες «καιγόταν» για να φωτιστεί η Ελλάδα.

- Ο λιγνίτης κυριάρχησε στην τοπική οικονομία, πνίγοντας τις υπόλοιπες δυνατότητές της και καταδικάζοντας σε μαρασμό σχεδόν όλους τους άλλους τομείς.
- Εδώ και δεκαετίες, η Δυτική Μακεδονία έρχεται σταθερά πρώτη σε ανεργία από όλες τις ελληνικές περιφέρειες (με εξαίρεση την κορύφωση της κρίσης του 2010), παρά τις χιλιάδες θέσεις εργασίας στη ΔΕΗ και τα ορυχεία.
- Η ατμοσφαιρική ρύπανση έχει βαρύ τίμημα στη δημόσια υγεία των λιγνιτικών περιοχών, και στον απολογισμό των πρόωρων θανάτων.
- Πάνω από 200.000 στρέμματα καλλιεργειών και οικισμών δεσμεύθηκαν για την επιφανειακή εξόρυξη του λιγνίτη, 170.000 στρ. ανοικτών ορυχείων μετατράπηκαν σε «νεκρή γη» με απέραντα ανοικτά ορύγματα, βάθους πάνω από 200 μέτρα.
- Ανυπολόγιστη είναι η ζημιά στους υδάτινους πόρους, με καταστροφή υπόγειων υδροφορέων (όπως οι πηγές ύδρευσης της Κοζάνης) για διάνοιξη νέων λιγνιτωρυχείων, αλλά και υπεράντληση νερών από λίμνες και υπόγεια αποθέματα για την ψύξη των λιγνιτικών μονάδων.
- Η τοπική κοινωνία βρίσκεται σήμερα σε κατάσταση σοκ: κανένα από τα κοινοβουλευτικά κόμματα δεν είχε ανοίξει το δημόσιο διάλογο για τη μετάβαση ούτε είχε προετοιμάσει σχέδια για την επόμενη μέρα, η ανεργία είναι ήδη στα ύψη και ο διαθέσιμος χρόνος περιορισμένος, το κυβερνητικό σχέδιο έχει ανησυχητικές αδυναμίες και κενά.
- Παράπλευρο κόστος της έμφασης στον λιγνίτη, είναι και η αυξημένη συμβολή της Ελλάδας στη κλιματική αλλαγή: οι εκπομπές ανά κάτοικο είναι αρκετά πάνω από τον μέσο όρο της Ε.Ε., παρόλο που το κατά κεφαλήν εισόδημα είναι κατά 40% χαμηλότερο. Επίσημα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος υπολογίζουν το οικονομικό κόστος της κλιματικής αλλαγής για την Ελλάδα μέχρι το 2100 σε πάνω από 700 δις ευρώ, διπλάσιο από το συνολικό δημόσιο χρέος που τόσο μας πιέζει.

Να σκεφτούμε διαφορετικά: 7 βήματα διεξόδου, για Πράσινη Μετάβαση

Για το πράσινο κίνημα κοινωνία, οικονομία και περιβάλλον είναι αλληλένδετα. Στόχος μας είναι μια βιώσιμη ευημερία για όλους, με την οικονομία να υπηρετεί την κοινωνία και όχι το αντίστροφο. Στοιχεία ευημερίας δεν είναι μόνο το ατομικό εισόδημα, αλλά και τα συλλογικά αγαθά, η ποιότητα ζωής και η κοινωνική συνοχή. Κοινωνία και οικονομία στηρίζονται στο περιβάλλον, και μπορούν να έχουν μέλλον μόνο το αναγνωρίζουν ως το κοινό τους σπίτι. Ένα οικονομικό σχέδιο μπορεί να είναι πράσινο, μόνο αν δίνει κεντρική θέση και στη διάσταση της δικαιοσύνης.

Μια τέτοια αντίληψη μπορεί να δώσει ρεαλιστικές λύσεις και στη Δυτική Μακεδονία, με θέσεις εργασίας και βιώσιμη ευημερία για όλη την τοπική κοινωνία. Συνοπτικά προτείνουμε μια Πράσινη Μετάβαση, στηριγμένη σε 7 βασικές δημόσιες πολιτικές με παράλληλη κινητοποίηση του δυναμικού της τοπικής κοινωνίας:

- 1 **Ανάδειξη της Δυτικής Μακεδονίας σε κέντρο παραγωγής και αποθήκευσης 100% καθαρής ενέργειας**, με σεβασμό στη φέρουσα ικανότητα κάθε περιοχής, χωρίς ορυκτό αέριο και καύση απορριμμάτων.
- 2 **Σύνδεσή της ενεργειακής μετάβασης με τον μεγάλο φυσικό πλούτο της περιοχής, για ταυτότητα Πράσινης Μετάβασης** με διεθνή απήχηση. Μια τέτοια ταυτότητα θα έδινε πρόσθετη αξία σε ποιοτική και βιολογική αγροτική/κτηνοτροφική παραγωγή και σε μεταποίηση των προϊόντων της, θα έβαζε βάσεις για ήπιο ποιοτικό τουρισμό όλο τον χρόνο, θα λειτουργούσε ως πόλος έλξης για έρευνα σε πράσινες εφαρμογές και για ανάλογες βιοτεχνικές και βιομηχανικές επενδύσεις.
- 3 **Εκτεταμένες δημόσιες επενδύσεις** θα έδιναν νέες διεξόδους εργασίας για τους σημερινούς εργαζομένους του λιγνίτη: άμεσα σε ενεργειακές αναβαθμίσεις κτιρίων, στη συνέχεια σε σύγχρονες σιδηροδρομικές υποδομές.
- 4 **Διατήρηση σημαντικού ρόλου για τη ΔΕΗ**, μέσα από την αποκατάσταση των ορυχείων, τη μετατροπή λιγνιτικών μονάδων σε σταθμούς θερμικής αποθήκευσης καθαρής ενέργειας με διατήρηση θέσεων εργασίας, έργα σταδιακού παροπλισμού για τις μονάδες που θα κλείσουν οριστικά.
- 5 **Επενδύσεις Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας**, όπως ενεργειακές κοινότητες, συνεταιρισμοί και συνεργατική μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, μπορούν να βάλουν την τοπική κοινωνία «στο παιχνίδι» της Πράσινης Μετάβασης.
- 6 **Μικρές και μεσαίες τοπικές επιχειρήσεις** θα πρέπει να στηριχθούν, και να απορροφήσουν τον κύριο κορμό των κονδυλίων της Δίκαιης Μετάβασης. Μεγαλύτερες ιδιωτικές επενδύσεις είναι ευπρόσδεκτες, εφόσον λειτουργούν συμπληρωματικά με την τοπική οικονομία και διασφαλίζεται ότι είναι περιβαλλοντικά και κοινωνικά βιώσιμες.
- 7 **Σύγχρονες σιδηροδρομικές συνδέσεις**, με αξιοποίηση και των σημερινών γραμμών, που θα συνδέσουν στενότερα την οικονομία της περιοχής τόσο με τη Θεσσαλονίκη, όσο και με το Μοναστήρι και την Κορυτσά, αναβιώνοντας ιστορικούς δεσμούς.

Η θεσμική διάσταση και οι πράσινες προτάσεις

- Δημιουργείται Φορέας Δίκαιης Μετάβασης με συμμετοχή της αυτοδιοίκησης, των τοπικών φορέων και της ΔΕΗ, για την επεξεργασία, εποπτεία και συντονισμό του προγράμματος.
- Ζώνη Κινήτρων στους λιγνιτικούς δήμους, με ευνοϊκότερο φορολογικό και θεσμικό καθεστώς, αποκλειστικά για επενδύσεις που εκπληρώνουν κριτήρια κοινωνικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Ρήτρα Δίκαιης Μετάβασης, με δικλείδες αναπροσαρμογής.
- Προστασία της εργασίας, με αποκλεισμό «κινήτρων» που συμπιέζουν μισθούς ή υποβαθμίζουν εργασιακά δικαιώματα. Μέτρα ενισχυμένης προστασίας για τους ανέργους των λιγνιτικών δήμων.
- Φορολογικά κίνητρα και οικονομικές διευκολύνσεις, όπως με στεγαστικά δάνεια, και για τους εργαζομένους, ανέργους και αυτοαπασχολούμενους των λιγνιτικών δήμων.
- Για το ανθρώπινο δυναμικό: καταγραφή πληττόμενων, στήριξη, σχέδιο και πόροι για εστιασμένη επανακατάρτιση, συνδιαμόρφωση του σχεδίου και από την τοπική κοινωνία.
- Πλαίσιο και οικονομικές ευκαιρίες, για αποφυγή διαρροής των νεώτερων ηλικιών. Δημόσια επαγγελματική και μεταλυκειακή εκπαίδευση για τις ειδικότητες που απαιτεί η πράσινη μετάβαση της περιοχής, δωρεάν διαθέσιμη για κάθε νέο και νέα.
- Διασφάλιση των θέσεων εργασίας στις νέες επενδύσεις: δικλείδες για να μην επαναληφθεί το προηγούμενο της Κομοτηνής και ξαναχαθούν σύντομα οι θέσεις εργασίας που θα έχουν δημιουργηθεί μέσω κινήτρων, ιδιαίτερα όταν ενταχθούν και οι διπλανές χώρες στην Ε.Ε.
- Εδαφικό Σχέδιο με κύριους ωφελούμενους τις λιγνιτικές περιοχές.
- Ειδικός φορέας δημόσιας διοίκησης, στο πλαίσιο και του υπό κατάρτιση Επιχειρησιακού Προγράμματος, αναλαμβάνει να «τρέξει» με γρήγορους ρυθμούς την ωρίμανση όλων των μελετών και έργων για τις δημόσιες επενδύσεις στην περιοχή. Η λειτουργία του διασυνδέεται και με τον Φορέα Δίκαιης Μετάβασης.
- Μεταφορά εμπειρίας και καλών πρακτικών από τη μετάβαση άλλων ευρωπαϊκών περιφερειών. Αξιοποίηση του Φόρουμ των Δημάρχων, στοχευμένη πολιτική αδελφοποιήσεων με περιφέρειες και δήμους που διαθέτουν ήδη ισχυρό πράσινο brand name και τοπική οικονομία στηριγμένη στον φυσικό τους πλούτο, αλλά και με περιοχές πρώην ανθρακωρυχείων με επιτυχημένη βιώσιμη μετάβαση.
- Ενδυνάμωση της τοπικής κοινωνίας, ώστε να ξεπεράσει το τωρινό σοκ και να συνδιαμορφώσει η ίδια ένα βιώσιμο μέλλον. Κεντρικό ρόλο μπορούν να έχουν εδώ:
 - Αναλυτική παρουσίαση επιτυχημένων πρακτικών Πράσινης Οικονομίας και Δίκαιης Μετάβασης, από άλλες ευρωπαϊκές περιφέρειες.
 - Ευρύς και ουσιαστικός δημόσιος διάλογος με τους πολίτες και τους τοπικούς φορείς για το μέλλον της περιοχής, με ιδιαίτερες ενότητες και ανά οικονομικό τομέα και ανά δήμο.
 - Οργανωμένη προώθηση συμμετοχικών προγραμμάτων Κοινωνικής Ενδυνάμωσης μέσω της Τέχνης, με αξιοποίηση και ανάλογων θετικών εμπειριών άλλων χωρών.

Το σχέδιο της ΝΔ και τα επικίνδυνα κενά του: η μετάβαση είναι πολύ σημαντική, για να την εμπιστευτούμε στην καλή θέληση της κυβέρνησης

Η απόφαση της κυβέρνησης για κλείσιμο των λιγνιτικών μονάδων, είναι σε θετική κατεύθυνση. Κύριο μέλημά της, όμως, φαίνεται ότι ήταν να αποφύγει μια οικονομική κατάρρευση της ΔΕΗ, όχι να προωθήσει ένα διαφορετικό όραμα που άλλωστε δεν είχε ποτέ καταθέσει. Αποτέλεσμα είναι ότι αντιμετωπίζει τη Δίκαιη Μετάβαση διεκπεραιωτικά, με όλες τις αδυναμίες και τους κινδύνους που φέρνει κάτι τέτοιο:

- Υπέρμετρη στήριξη σε λίγες μεγάλες επενδύσεις, εκτός τοπικής κοινωνίας: αντίθετη στη φιλοσοφία του ευρωπαϊκού Ταμείου, κίνδυνος «νέας Κομοτηνής» με κλείσιμο των επιδοτημένων εργοστασίων σε περίπτωση αλλαγής δεδομένων ή οικονομικής κρίσης. Ενδεικτικά, το 90% των θέσεων εργασίας που είχαν δημιουργηθεί μέσω κινήτρων στη Θράκη τη δεκαετία του 1990, χάθηκε ξανά μέσα σε λίγα χρόνια.
- Σχεδιασμός ερήμην της τοπικής κοινωνίας, με σοβαρό κενό στη «διακυβέρνηση» της υλοποίησης του σχεδίου και στη συμμετοχή & συντονισμό των τοπικών φορέων και θεσμών. Από τα 7 μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής ΣΔΑΜ, μόνο ο περιφερειάρχης Δυτικής Μακεδονίας έχει σχέση με την περιοχή.
- Εξαιρετικά περιορισμένο ελληνικό μερίδιο στα κονδύλια του Ευρωπαϊκού Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης, καθώς δεν έγινε ουσιαστική διαπραγμάτευση με την ΕΕ.
- Παρά τον όρο «Δίκαιη Μετάβαση», φαίνεται να λείπει η διάσταση της δικαιοσύνης, ως επανόρθωση για το τίμημα που πλήρωσε και πληρώνει η περιοχή.
- Οι ήδη ανεπαρκείς πόροι για τη Δίκαιη Μετάβαση, αντί για τους 5 λιγνιτικούς δήμους, μοιράζονται σε όλη τη Δυτική Μακεδονία και την Αρκαδία, ενώ χρηματοδοτούν και την ηλεκτρική διασύνδεση του Βόρειου Αιγαίου και της Κρήτης.
- Κενό στις απαραίτητες επενδύσεις για αποθήκευση καθαρής ενέργειας: προβλέπεται μόνο μία ιδιωτική επένδυση, με δυναμικότητα μόλις 10% των προβλεπόμενων φωτοβολταϊκών.
- Ανορθολογική έμφαση στο ορυκτό («φυσικό») αέριο, με κίνδυνο νέας οικονομικής απαξίωσης μονάδων τα επόμενα χρόνια. Επιπλέον, η έμφαση αυτή δυσκολεύει την προσπάθεια να ξεπεραστεί η καχυποψία της τοπικής κοινωνίας.
- Μέσω του ορυκτού αερίου, το ΣΔΑΜ ανοίγει και πλήθος «υπόγειων δρόμων» για διαιώνιση της τοπικής εξάρτησης από ορυκτά καύσιμα: στήριξη της τηλεθέρμανσης σε έργα ορυκτού αερίου, μονάδες υδρογόνου με πιθανή αδυναμία κάλυψης των αναγκών τους από καθαρή ενέργεια.

Οι ευθύνες και τα αδιέξοδα: γιατί η παράταση στον λιγνίτη δεν είναι λύση

Μεταξύ 2009 και 2019 η λιγνιτική ηλεκτροπαραγωγή στην Ελλάδα έπεσε κατά 70%. Κύριες αιτίες ήταν η ραγδαία πτώση του κόστους στα αιολικά και φωτοβολταϊκά, αλλά και το κατακόρυφα αυξανόμενο κόστος στα Δικαιώματα Εκπομπών που επιβάλλουν οι ευρωπαϊκές πολιτικές για το κλίμα. Το αργότερο από το 2015 και τη Συμφωνία του Παρισιού για το Κλίμα, ήταν φανερό ότι ο λιγνίτης οδηγούσε σε τεράστια ελλείμματα τη ΔΕΗ, όπως δείχνει και η απουσία υποψήφιων αγοραστών στις προσπάθειες ιδιωτικοποίησης των μονάδων. Η σταδιακή ενίσχυση των ευρωπαϊκών πολιτικών για το κλίμα, κάνει το κόστος του λιγνίτη ακόμη πιο απαγορευτικό.

Το τέλος της εποχής του λιγνίτη έχει λοιπόν ξεκινήσει ήδη από χρόνια. Το πολιτικό σύστημα κράτησε όμως την τοπική κοινωνία σε παθητικό ρόλο και αρνήθηκε να την προετοιμάσει για την αναπόφευκτη μετάβαση: παρά τις εξελίξεις, καμιά κυβέρνηση και καμιά κοινοβουλευτική δύναμη δεν επένδυσε στην προετοιμασία κοινωνία ούτε άνοιξε διάλογο για στοιχειώδη έστω σχέδια αλλαγής οικονομικού μοντέλου και αναπλήρωσης θέσεων εργασίας. Σε τοπικό επίπεδο, όσες φωνές έθεταν το ζήτημα, χλευάζονταν και απομονώνονταν. ΝΔ-ΠΑΣΟΚ και ΣΥΡΙΖΑ δέσμευσαν από κοινού 1,5 δις ευρώ στην αδιέξοδη επένδυση για την Πτολεμαΐδα 5, όταν όλα έδειχναν ότι ο λιγνίτης δεν είχε πια μέλλον. Η απολιγνιτοποίηση μπορούσε να είναι πιο σταδιακή, μόνο αν είχε ξεκινήσει αρκετά χρόνια νωρίτερα. Μέχρι και τις εκλογές του 2019, όμως, ΝΔ, ΣΥΡΙΖΑ, ΚΙΝΑΛΛ και ΚΚΕ συναγωνίζονταν σε υποσχέσεις για παράταση ζωής στον λιγνίτη μέσω διεκδικήσεων προς την Ε.Ε. για προνομιακές εξαιρέσεις. Οι πολιτικές ευθύνες όλων τους, απέναντι στην τοπική κοινωνία, είναι τεράστιες.

Ο οικολογικός χώρος αγωνίστηκε μόνος επί χρόνια για να προετοιμάσει την περιοχή και να τη συνδέσει με τις ευρωπαϊκές εξελίξεις, κυρίως μέσα από τις προσπάθειες της προηγούμενης δημοτικής αρχής της Κοζάνης (2014-9) με τον Λευτέρη Ιωαννίδη ως πρώτο πράσινο δήμαρχο σε ελληνική πόλη, αλλά και μέσα από τη συστηματική δουλειά οργανώσεων όπως το WWF, το Green Tank και η Οικολογική Κίνηση Κοζάνης.

Λιγνιτικές μονάδες στην Ε.Ε. προγραμματίζεται σήμερα να διατηρηθούν σε μόλις 5 χώρες: Γερμανία, Πολωνία, Τσεχία, Βουλγαρία, Ρουμανία. Από αυτές, η Γερμανία έδωσε προτεραιότητα στην απεξάρτηση από πυρηνικά και λιθάνθρακα, ξεκινώντας παράλληλα και σταδιακό κλείσιμο λιγνιτικών μονάδων ήδη από τη δεκαετία του 1990, η Πολωνία έχει το ακριβότερο ηλεκτρικό ρεύμα στην Ε.Ε., όλες διαθέτουν κοιτάσματα με υψηλότερη θερμική απόδοση και χαμηλότερο κόστος παραγωγής.

Τα περιορισμένα κεφάλαια της ΔΕΗ είναι σημαντικό να επενδυθούν στην παραγωγική αποκατάσταση των ορυχείων και στη μετατροπή των μονάδων σε μονάδες θερμικής αποθήκευσης, που θα διασφαλίσουν θέσεις εργασίας, ευστάθεια στο ηλεκτρικό δίκτυο, αλλά και διατήρηση σημαντικού ρόλου για τη ΔΕΗ. **Ενδεχόμενη παράταση ζωής στον λιγνίτη, θα στερούσε τους κρίσιμους αυτούς πόρους από το μέλλον της περιοχής,** για να επιδοτηθούν για λίγα ακόμη χρόνια τα ελλείμματα των λιγνιτικών μονάδων.

Αδιέξοδη είναι όμως και η κυβερνητική επιλογή για στήριξη σε εισαγόμενο ορυκτό αέριο. Το τελευταίο έχει και αυτό σοβαρές επιπτώσεις στο κλίμα, ενώ δημιουργεί ελάχιστες θέσεις εργασίας. Οι νέοι ευρωπαϊκοί κλιματικοί στόχοι για το 2030, που αντιστοιχούν σε μερίδιο ΑΠΕ 83-88%, **δεν αφήνουν περιθώρια οικονομικής βιωσιμότητας για νέες επενδύσεις ορυκτού αερίου.** Επιπλέον, ενδεχόμενη χρήση ορυκτού αερίου στην Πτολεμαΐδα 5 μετά το 2028 θα έχει μειωμένη αποδοτικότητα και θα το κάνει ασύμφορο, ακόμη και απέναντι στις μονάδες που σχεδιάστηκαν εξ αρχής για αέριο. Επενδύσεις αερίου ως γέφυρας προς τις ΑΠΕ, μπορούσαν να έχουν νόημα τη δεκαετία του 1990, όχι σήμερα.

Η Δυτική Μακεδονία έχει πλεονέκτημα στην αποθήκευση καθαρής ενέργειας, που θα γίνεται όλο και πιο απαραίτητη όσο επεκτείνεται η χρήση ΑΠΕ: θα αξιοποιεί υπάρχουσες μονάδες και δίκτυα μεταφοράς, θα διατηρεί αρκετές θέσεις εργασίας, ενώ μια 100% πράσινη ταυτότητα θα δώσει επιπλέον δυναμική και σε άλλους οικονομικούς τομείς.

Οι χρηματοδοτήσεις και η ευρωπαϊκή συγκυρία

Σταδιακά οι πράσινες απόψεις αλλάζουν και τις ευρωπαϊκές πολιτικές, τουλάχιστον όσο μπορούν να το «αντέξουν» οι κυρίαρχες συντηρητικές δυνάμεις. Στο πλαίσιο αυτό:

- 37% των κονδυλίων του Ταμείου Ανάκαμψης και 30% του νέου ΕΣΠΑ, θα υπηρετούν κλιματικούς στόχους.
- Νέα χρηματοδοτικά εργαλεία Περιφερειακής Πολιτικής, όπως το REACT-EU, έρχονται να προστεθούν.
- Στο εξής, ευρωπαϊκή χρηματοδότηση θα δίνεται μόνο για επενδύσεις που θα ικανοποιούν αυστηρούς περιβαλλοντικούς όρους.
- 25% της ευρωπαϊκής γεωργίας θα είναι βιολογικό μέχρι το 2030, παρά τις σοβαρές ανεπάρκειες της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.
- Κατά 55%, σε σχέση με το 1990, θα έχουν μειωθεί και οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου μέχρι το 2030.
- Για την Ελλάδα, ο στόχος αυτός σημαίνει μερίδιο ΑΠΕ πάνω από 80% στην ηλεκτροπαραγωγή το 2030.

Τα δεδομένα αυτά δημιουργούν νέες ευκαιρίες χρηματοδότησης, για όλες τις πτυχές της Πράσινης Μετάβασης. Από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, η Ελλάδα θα λάβει μόλις 755 εκατ. ευρώ. Συνολικά όμως η χώρα μας θα διαχειριστεί τα επόμενα χρόνια 72 δις ευρώ, μέσω ΕΣΠΑ, ΚΑΠ και Ταμείου Ανάκαμψης: από τα κονδύλια αυτά, είναι δίκαιο να καλυφθεί και η Πράσινη Μετάβαση της Δυτικής Μακεδονίας, που επί δεκαετίες θυσιαζόταν για την ενεργειακή κάλυψη της υπόλοιπης χώρας. Στην κατεύθυνση αυτή οφείλει να κινηθεί και το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την Απολιγνιτοποίηση που ήδη εξαγγέλθηκε.

Ρητό στόχο των ευρωπαϊκών προγραμμάτων αποτελεί και η παράλληλη κινητοποίηση ανάλογων ιδιωτικών επενδύσεων για ενεργειακή μετάβαση και κλιματική ουδετερότητα.

Τα ευρωπαϊκά κονδύλια χρειάζεται να συμπληρωθούν και από σοβαρούς εθνικούς πόρους, σε όλους τους τομείς. Ενδεικτικά μόνο:

- Τουλάχιστον 20% από τα έσοδα από τη δημοπράτηση των «Δικαιωμάτων Εκπομπών» από ορυκτά καύσιμα (έναντι της τωρινής μείωσης από 6% σε 1%), να χρηματοδοτεί τις ανάγκες της Δίκαιης Μετάβασης.
- Αντικατάσταση, με νέες πηγές, του τωρινού Τοπικού Πόρου από τον λιγνίτη.
- Επανεπένδυση από τη ΔΕΗ, για τις αποκαταστάσεις στα ορυχεία, του 30-40% των δαπανών που θα εξοικονομήσει με το κλείσιμο των μονάδων.
- Η αποκατάσταση των ορυχείων αποτελεί ηθική και νομική και οικονομική υποχρέωση της ΔΕΗ: Δημόσιο χρήμα από εθνικά και ευρωπαϊκά κονδύλια που θα διατεθεί στην αποκατάσταση λιγνιτωρυχείων ορυχείων, θα πρέπει να αντισταθμιστεί από τη ΔΕΗ με δωρεάν επιστροφή απαλλοτριωμένων εκτάσεων, με προτεραιότητα στις αδιατάρακτες.

Επίλογος: υπάρχουν λύσεις, αν μπορέσουμε να σκεφτούμε διαφορετικά

Η Δυτική Μακεδονία βρίσκεται σήμερα σε κρίσιμη καμπή. Το τέλος του λιγνίτη είναι δεδομένο, είτε με αργό θάνατο είτε με «ξαφνικό». Ο μεγαλύτερος κίνδυνος είναι να παγιωθεί το σοκ στην τοπική κοινωνία και να εγκλωβιστεί ο δημόσιος διάλογος στη συζήτηση για τα ορυκτά καύσιμα: καθώς έχει ήδη χαθεί πολύτιμος χρόνος, το μέλλον κρίνεται σήμερα από την επείγουσα οικοδόμηση βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων.

Το κρίσιμο ερώτημα αφορά λοιπόν το είδος μετάβασης που θα επιλεγεί:

- Θα είναι μια απρόθυμη μετάβαση, διεκπεραιωτική και συντηρητική όπως αυτή που προτείνει σήμερα η κυβέρνηση της ΝΔ, με την τοπική κοινωνία παθητικό αποδέκτη και με σοβαρές πιθανότητες αποτυχίας;
- Ή θα είναι μια βιώσιμη Πράσινη Μετάβαση, συντονισμένη με τις σύγχρονες προκλήσεις, που θα συνδιαμορφωθεί από την τοπική κοινωνία και θα της δώσει νέο δυναμισμό;

Οι Πράσινοι επενδύουμε στη δεύτερη επιλογή, και θέλουμε να τη συζητήσουμε και να τη συνδιαμορφώσουμε:

- με την κοινωνία της Δυτικής Μακεδονίας, ως άμεσα ενδιαφερόμενη,
- με τις ζωντανές δυνάμεις όλης της χώρας, ως ζήτημα ευρύτερης σημασίας, αλλά και ως συνολικότερο δείγμα γραφής για μια Ελλάδα πραγματικά βιώσιμη.

24 Απριλίου 2021
το 2^ο συνέδριο των Πράσινων

ΟΙ ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι αναλυτικές Προτάσεις Διαλόγου για την Πράσινη Μετάβαση

Μια δυναμική ταυτότητα Πράσινης Μετάβασης, μπορεί να δώσει πρόσθετη αξία στην αγροτική παραγωγή, να βάλει τις βάσεις για ήπιο ποιοτικό τουρισμό όλο τον χρόνο, να λειτουργήσει ως πόλος έλξης για επενδύσεις σε πράσινες εφαρμογές και για ανάλογη έρευνα & καινοτομία.

Οικοδόμηση ισχυρού πράσινου brand name για τη Δυτική Μακεδονία,
ως Περιφέρειας Πράσινης Μετάβασης. Σύνδεσή του και με:

- **την τοπική πολιτιστική ταυτότητα.**
- **τον ιδιαίτερο φυσικό πλούτο της περιοχής:** 2 Εθνικοί Δρυμοί, 15 Περιοχές Natura, 7 Περιοχές Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους, 65% των επιφανειακών νερών της χώρας συγκεντρωμένο στις λίμνες και τα ποτάμια της, 14 κατηγορίες προστατευόμενων αγροτικών προϊόντων.

Το πράσινο brand name θα ενισχυόταν διεθνώς κατά πολύ, με σταδιακή απεξάρτηση της (υπόλοιπης) Δυτικής Μακεδονίας και από τη βιομηχανία γούνας: τόσο για λόγους μεταχείρισης των ζώων, όσο και ενόψει ραγδαίας συρρίκνωσης της διεθνούς ζήτησης, αλλά και συζητήσεων στην Ε.Ε. για ενδεχόμενη ολική κατάργηση του κλάδου. Ως πρώτο βήμα οι Πράσινοι προτείνουμε άμεσο τερματισμό σε νέες άδειες μονάδων και εργαστηρίων, σε κάθε προμήθεια επιπλέον γουνοφόρων ζώων, καθώς και σε κάθε πρόγραμμα κατάρτισης νέων σε επαγγέλματα γούνας, με παράλληλη έναρξη διαλόγου για το χρονοδιάγραμμα και την καταληκτική ημερομηνία της απεξάρτησης. Εξίσου σημαντικό είναι να οικοδομηθούν έγκαιρα στη Δυτική Μακεδονία νέες διέξοδοι για τους σημερινούς εργαζομένους της γούνας: ενδεικτικά προτείνουμε ήπιο τουρισμό με πρότυπο τα Ζαγοροχώρια, και ενδεχομένως συνδυασμό σηροτροφίας με τον κρόκο, ως βάση για παραγωγή επώνυμων χειροποίητων ρούχων πολυτελείας. Αντίστοιχα η μονάδα ζωοτροφών για τα γουνοφόρα, να στραφεί σε παραγωγή τροφών για ζώα συντροφιάς.

προτάσεις για την ενέργεια

Κέντρο 100% πράσινης ενέργειας
και κόμβος αποθήκευσής της

1

Κέντρο 100% πράσινης ενέργειας και κόμβος αποθήκευσής της

- Επένδυση σε παραγωγή καθαρής ενέργειας με προτεραιότητα σε ενεργειακές κοινότητες Δήμων και κατοίκων της περιοχής. Συμβολή και από ΔΕΗ και ιδιωτικές εταιρίες, με σεβασμό στη φέρουσα ικανότητα των οικοσυστημάτων και των τοπίων, αλλά και με υποχρέωση διάθεσης μέχρι 25% των κεφαλαίων στους κατοίκους της περιοχής, ώστε να υπάρχει τοπικό μέρισμα. Έργα & επενδύσεις από τη ΔΕΗ, ως διέξοδοι για διατήρηση θέσεων εργασίας, αλλά και ως αντιστάθμισμα για την επιβάρυνση της περιοχής επί τόσες δεκαετίες. Έμφαση στην αποδοτική χρήση της ενέργειας και την εξοικονόμηση.
- Εκτεταμένη προώθηση ενεργειακών κοινοτήτων. Σχετική πρόβλεψη στο Εδαφικό Σχέδιο, επιπλέον οικονομική στήριξη αποκλειστικά για συμμετοχή σε αυτές μόνιμων κατοίκων και τοπικών Δήμων. Διασφάλιση των απαραίτητων εκτάσεων για την ανάπτυξή τους. Κίνητρα και υποστήριξη για επένδυση/συμμετοχή, και στους μέχρι τώρα εργαζομένους του λιγνίτη.
- Ανάκληση της πρόσφατης νομοθεσίας που υποχρεώνει τις Ενεργειακές Κοινότητες να διαθέτουν την παραγωγή τους μέσω διαγωνισμών. Αν αυτό καθυστερήσει, εξειδικευμένη συμβουλευτική και διοικητική υποστήριξη από την Περιφέρεια για τη συμμετοχή των τοπικών Ενεργειακών Κοινοτήτων στους διαγωνισμούς.
- Ενεργειακές κοινότητες και από δήμους, για τροφοδοσία των δημοτικών κτιρίων και για δωρεάν κάλυψη ενεργειακών αναγκών στα πιο ευάλωτα νοικοκυριά.
- Επιδότηση-υποστήριξη (και από ΔΕΗ) και για φωτοβολταϊκά σε στέγες κατοικιών, στην ευρύτερη δυνατή έκταση.
- Φωτοβολταϊκά πάρκα σε λιγνιτωρυχεία, να μην καταλάβουν πάνω από 10-15% της συνολικής έκτασης των εκσκαφών. Δωρεάν μετοχοποίησή τους τουλάχιστον κατά 5-10% προς όφελος της τοπικής κοινωνίας, όπως προτείνεται.
- Τα φωτοβολταϊκά στα ορυχεία χωροθετούνται αποκλειστικά σε χώρους εκσκαφών, αφήνοντας ελεύθερες τις περιμετρικές αποθέσεις και κυρίως τις «αδιατάρακτες» απαλλοτριωμένες εκτάσεις γύρω τους.

- Φιλόδοξο πρόγραμμα ενεργειακής αναβάθμισης για το 100% των δημόσιων και δημοτικών κτιρίων στους 4 ενεργειακούς δήμους, μέχρι το 2025. Η έναρξή του συντονίζεται με το κλείσιμο των μονάδων, ώστε εργαζόμενοι των ορυχείων και των μονάδων να βρουν σχετικά γρήγορα νέα εργασία σε αυτό, αλλά και να δημιουργηθούν νέες τοπικές επιχειρήσεις. Με την ολοκλήρωσή του, το πρόγραμμα συνεχίζεται σε όλη την υπόλοιπη Δυτική Μακεδονία.
- Εκτεταμένη ενεργειακή αναβάθμιση και για κατοικίες και ιδιωτικά κτίρια, στην ευρύτερη δυνατή έκταση. Θετικό το επιπλέον ποσοστό επιδότησης στο ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ, κάλυψη μέχρι 100% σε περιπτώσεις ενεργειακής φτώχειας. Δυνατότητα προεξόφλησης του 80% του επιδόματος θέρμανσης για τα επόμενα 8-10 χρόνια, ως συμπληρωματική επιδότηση στο ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ.
- Ρυθμίσεις για την τηλεθέρμανση, με κλιμακωτή τιμολόγηση, ώστε να μη λειτουργεί ως αντικίνητρο στην ενεργειακή αναβάθμιση. Τροφοδοσία της αποκλειστικά από βιώσιμες πηγές, όπως θερμικές απώλειες από σταθμούς αποθήκευσης καθαρής ενέργειας, βιομάζα από δασικά υπολείμματα, γεωθερμία χαμηλής ενθαλπίας στα ορυχεία, αντλίες θερμότητας από φωτοβολταϊκά. Βιοαέριο από αστικά και αγροτικά απόβλητα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο αν οι υπόλοιπες πηγές δεν επαρκούν. Επιφυλάξεις για την προβλεπόμενη ενιαία διασύνδεση των τριών τηλεθερμάνσεων.
- Αποθήκευση καθαρής ενέργειας, με μετατροπή και επαναλειτουργία λιγνιτικών σταθμών ως μονάδων θερμικής αποθήκευσης καθαρής ενέργειας, με τον ίδιο μηχανολογικό εξοπλισμό και διατήρηση θέσεων εργασίας. Οι απώλειες σε θερμότητα, αξιοποιούνται στην τηλεθέρμανση. Προτεραιότητα στη μετατροπή των σχετικά αποδοτικότερων μονάδων.
- Διερεύνηση και για άλλες τεχνολογίες αποθήκευσης, όπως με εκμετάλλευση της υψομετρικής διαφοράς στα ορυχεία για αντλησιοταμίευση με τεχνητές λίμνες, αλλά και πιλοτική διερεύνηση εφαρμογών βαρυτικής αποθήκευσης. Επιπλέον δυναμικό αποθήκευσης μπορεί να δημιουργηθεί μελλοντικά με μετατροπή υπαρχόντων υδροηλεκτρικών σε αντλησιοταμιευτικά.
- Πλήρης αποκατάσταση των λιγνιτωρυχείων, με ασφαλή διαχείριση αποθέσεων & τέφρας. Η τεχνογνωσία που θα αποκτήσει η ΔΕΗ, θα μπορεί να αξιοποιηθεί και για συμμετοχή της σε αντίστοιχα μελλοντικά προγράμματα στην Κεντρική και Νοτιοανατολική Ευρώπη.
- Ολοκλήρωση των εκκρεμών μετεγκαταστάσεων οικισμών, όπως της Ακρινής Κοζάνης σύμφωνα με τον Ν. 3937/2011, με υψηλά ενεργειακά πρότυπα.
- Αποκατάσταση επιπτώσεων από τη μακροχρόνια υπεράντληση νερών: αποκατάσταση λιμνών και στάθμης υδροφόρου ορίζοντα, με έμφαση στη σταδιακή αποκατάσταση των αρχικών πηγών ύδρευσης της Κοζάνης.
- Αποκλεισμός επενδύσεων σε ορυκτό («φυσικό») αέριο, που θα δημιουργούσαν νέες μακροχρόνιες εξαρτήσεις από εισαγόμενο καύσιμο, που πιθανότατα θα είναι και αυτό ασύμφορο σε λίγα χρόνια.

προτάσεις για την οικονομία της υπαίθρου

Βιώσιμη αγροτική παραγωγή,
με υψηλή αξία για τα προϊόντα της

2

Βιώσιμη αγροτική παραγωγή, με υψηλή αξία για τα προϊόντα της

- Εκτεταμένη στροφή σε ήπια και βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία, καθώς και σε κτηνοτροφία εκτατικής εκτροφής και ελεύθερης βόσκησης. Κάλυψη των τοπικών διατροφικών αναγκών, παραγωγή επώνυμων ποιοτικών προϊόντων για την υπόλοιπη Ελλάδα και για εξαγωγές. Αυξημένη επιδότηση μονάδων τυποποίησης και μεταποίησης τοπικών προϊόντων, ώστε το σύνολο της προστιθέμενης αξίας να μένει στην περιοχή. Σύνδεση με τις ευρωπαϊκές πολιτικές και χρηματοδοτήσεις για τη γεωργία και την υπαίθρο, όπως η στρατηγική «από το χωράφι στο πιάτο» *Farm to Fork Strategy (europa.eu)*.
- Οργανωμένη προβολή και προώθηση των τοπικών προϊόντων, με δημιουργία μονάδας μάρκετινγκ και υποστήριξης νέων επιχειρήσεων στην Περιφέρεια, με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ. Αξιοποίηση και των διαύλων που μπορούν να προσφέρουν ο αγροτουρισμός και ο εναλλακτικός τουρισμός.
- Σύνδεση τοπικών προϊόντων της περιοχής με κινήματα όπως το Slow Food, αλλά και με την ήδη συντελούμενη μετάβαση σε νέα διατροφικά μοντέλα όπου μεγάλο μέρος των πρωτεϊνών είναι φυτικό, όπως από όσπρια.
- Κατά προτεραιότητα ενεργοποίηση των κονδυλίων του ευρωπαϊκού Green Deal για τον στόχο μεριδίου βιολογικής γεωργίας τουλάχιστον 25% μέχρι το 2030. Ενίσχυσή τους και με επιπλέον εθνικά κίνητρα.
- Δομές χωριστής συμβουλευτικής υποστήριξης των βιοκαλλιεργητών από γεωπόνους, με πρωτοβουλία και χρηματοδότηση από την περιφέρεια και τους δήμους. Συμβουλευτική υποστήριξη και για θέματα προσανατολισμού καλλιεργειών και διάθεσης προϊόντων.
- Απευθείας διασύνδεση παραγωγών – καταναλωτών, τοπικά αλλά και με γειτονικές πόλεις όπως η Θεσσαλονίκη.
- Πιλοτική θέσπιση και παράλληλων προαιρετικών υψηλότερων προτύπων, πέρα από τα ελάχιστα απαιτούμενα της βιολογικής γεωργίας: ενδεικτικά αυτά θα μπορούσαν να αφορούν παραδοσιακό τοπικό γενετικό υλικό και ενίσχυση της τοπικής γενετικής ποικιλότητας, χρήση 100% Πράσινης ενέργειας, τεχνικές φυσικής καλλιέργειας, επαναχρησιμοποίηση αγροτικών υπολειμμάτων.

- Αξιοποίηση, κυρίως για βιολογική γεωργία, και όσων εκτάσεων λιγνιτωρυχείων είναι εφικτό να αποκατασταθούν για καλλιέργειες. Όπου η ρύπανση δεν αφήνει περιθώρια βιολογικής γεωργίας ούτε ως μεταβατικό στάδιο, εφαρμογή τουλάχιστον ορθών γεωργικών πρακτικών.
- Ενθάρρυνση συνεργατικών/συνεταιριστικών προσπαθειών, σύνδεση της αγροτικής παραγωγής και με βιώσιμη επιτόπια μεταποίηση, για επώνυμα προϊόντα με υψηλή ποιότητα και αξία. Βελτίωση αγροτικών υποδομών, περιορισμός μονοκαλλιεργειών.
- Ανάπτυξη και εφαρμογή συνολικού μοντέλου ψηφιακής γεωργίας, σε συνεργασία με το ΑΠΘ και το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.
- Εφαρμογές «έξυπνης» γεωργίας, μόνο με μηδενική χρήση ενέργειας από ορυκτά καύσιμα. Θετικοί για θερμοκήπια μηδενικής ενεργειακής κατανάλωσης, μονάδες υδροπονίας αποδεκτές μόνο αν στηρίζονται κατά 100% σε ενέργεια από βιομάζα, ήλιο ή άλλες ΑΠΕ.
- Επέκταση της καλλιέργειας κρόκου, ιδιαίτερα της βιολογικής, χωρίς χαρακτηριστικά μονοκαλλιέργειας. Διερεύνηση και της δυνατότητας για ανάπτυξη σηροτροφίας.
- Αρωματικά & φαρμακευτικά φυτά, επιτόπια ήπια μεταποίηση τους για αιθέρια έλαια και επώνυμα τελικά προϊόντα, κυρίως από μικρές μονάδες και συνεταιρισμούς, με αξιοποίηση του τοπικού brand name.
- Επέκταση δασοπονίας για βιώσιμα δασικά προϊόντα, ιδίως οικοδομική ξυλεία και ξυλεία για περαιτέρω κατεργασία. Το ποσοστό των διαχειριζόμενων δασών να φθάσει τουλάχιστον 80%, ιδιαίτερα στην ΠΕ Κοζάνης όπου το 2016 βρισκόταν στο 50%. Μελέτες Βιώσιμης Αξιοποίησης και για μη ξυλώδη δασικά προϊόντα όπως μανιτάρια και βότανα. Στήριξη συνεταιριστικών πρωτοβουλιών για καθετοποίηση κατεργασίας και αξιοποίηση βιομάζας, ιδίως των υπολειμμάτων για την τηλεθέρμανση. Εξασφάλιση πιστοποίησης των δασικών προϊόντων για αειφορική εκμετάλλευση.
- Στήριξη της μελισσοκομίας, αποκατάσταση χώρων παλαιών ορυχείων με πρόσφορη βλάστηση, ώστε να μπορεί η μελισσοκομία να επεκταθεί και εκεί.
- Βιώσιμη αλιεία από τοπικούς συνεταιρισμούς, σε φυσικές και τεχνητές λίμνες. Ενίσχυση με επενδύσεις σε υποδομές, όπως ιχθυόσκαλες και μονάδες μεταποίησης.

προτάσεις για τον τουρισμό

Ήπιος τουρισμός, όλο τον χρόνο, ενταγμένος στην τοπική οικονομία

3

Ήπιος τουρισμός, όλο τον χρόνο, ενταγμένος στην τοπική οικονομία

- Προώθηση φυσιολατρικού τουρισμού και αναψυχής, ιδιαίτερα σε λίμνες - δάση - ποτάμια, σε σύνδεση και με ήδη εδραιωμένους τοπικούς προορισμούς όπως Πρέσπες & Νυμφαίο. Προβολή των προγραμμάτων για απειλούμενα είδη, όπως για τον λύκο και την αρκούδα.
- Ανάπτυξη διασυνοριακών τουριστικών προγραμμάτων και με Αλβανία & Βόρεια Μακεδονία. Άμεσο άνοιγμα της ήδη συμφωνημένης συνοριακής διάβασης στην Πρέσπα, για διασύνδεση της Δυτικής Μακεδονίας με τον ήδη ανεπτυγμένο τουρισμό της Οχρίδας.
- Διασύνδεση και με τον τουρισμό γειτονικών ελληνικών περιοχών: Δυτική Πίνδος στην Ήπειρο, Καλαμπάκα στη Θεσσαλία, Βέροια-Έδεσσα-Πιερία στην Κεντρική Μακεδονία.
- Θεματικός τουρισμός, με βάση και το ιστορικό φορτίο της περιοχής: Βυζαντινή περίοδος (άξονας Καστοριά - Πρέσπα - Οχρίδα), Μακεδονικός Αγώνας, Ελληνικός Εμφύλιος, αλλά και μονοπάτια για τα караβάνια των αγωγιατών του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα. Ενσωμάτωση και πρωτοβουλιών που ήδη λειτουργούν, όπως τα «Μονοπάτια της ειρήνης» και το δίκτυο μονοπατιών της Οικολογικής Κίνησης Κοζάνης στο Βόιο.
- Αξιοποίηση της πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, αλλά και των πολιτιστικών εκδηλώσεων και λαογραφικών δρωμένων, ως βάσης για πολιτιστικό τουρισμό.
- Διασύνδεση του αγροτικού τομέα και με ήπιο τουρισμό, ιδιαίτερα όπου υπάρχουν σχετικά πλεονεκτήματα: αμπελουργία/οινοποιία στο Αμύνταιο, κρίκος στην Κοζάνη.
- Βιομηχανικός-ενεργειακός τουρισμός, με επισκέψιμο τεχνολογικό πάρκο σε παροπλισμένες μονάδες στην κοιλάδα Πτολεμαΐδας-Αμυνταίου.
- Ποδηλατικός τουρισμός, με τοπικές διαδρομές σε σύνδεση (και) με τον σιδηρόδρομο, με προοπτική ένα ολοκληρωμένο δίκτυο που θα συνδεθεί μελλοντικά με τον άξονα αρ. 8 του διευρωπαϊκού δικτύου Eurovelo (Αθήνα - Θεσσαλονίκη - Βαρσοβία - Βόρειο Ακρωτήριο).
- Υποδομές για ναυταθλητισμό, στις τεχνητές λίμνες που θα δημιουργηθούν στα ορυχεία.
- Μουσειακά τουριστικά τρένα, με αποκατεστημένες παλιές μηχανές και συρμούς, σε τοπική διαδρομή του 19^{ου} αιώνα: Φλώρινα - Αμύνταιο - Μοναστήρι - Έδεσσα.

προτάσεις για βιώσιμη μεταποίηση, υπηρεσίες και Πράσινη Καινοτομία

4

Βιώσιμη μεταποίηση, υπηρεσίες, Πράσινη Καινοτομία

- Ενθάρρυνση και στήριξη παλιών και νέων μικρών και μεσαίων τοπικών επιχειρήσεων, ιδιωτικών ή συνεταιριστικών, σε βιώσιμη μεταποίηση και παροχή υπηρεσιών. Η στήριξη της τοπικής οικονομίας των λιγνιτικών περιοχών για τη μετάβαση, να είναι ο κύριος κορμός των κονδυλίων του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης.
- Θετικοί και σε μεγαλύτερες επενδύσεις, εφόσον λειτουργούν συμπληρωματικά με την τοπική οικονομία και διασφαλίζεται ότι είναι περιβαλλοντικά και κοινωνικά βιώσιμες.
- Κυκλική οικονομία: Ανακύκλωση συσσωρευτών από φωτοβολταϊκά, διαχείριση εξοπλισμού που αποσύρεται από παλιά αιολικά και φωτοβολταϊκά. Αξιοποίηση όσων ποσοτήτων ιπτάμενης τέφρας μπορούν να ανακτηθούν, ως υποκατάστατο τσιμέντου. Πάρκο δραστηριοτήτων Κυκλικής Οικονομίας σε επαφή με τις εγκαταστάσεις της ΔΙΑΔΥΜΑ. Σε περίπτωση που οι άλλες ήπιες πηγές δεν επαρκούν για την τηλεθέρμανση, θα μπορούσε να εξεταστεί και βιοαέριο από απορρίμματα, σε συνεργασία με τη ΔΙΑΔΥΜΑ.
- Απόλυτο ΟΧΙ στην καύση απορριμμάτων, σε οποιαδήποτε κλίμακα και με οποιοδήποτε πρόσχημα: υπονομεύει την πραγματική κυκλική οικονομία της επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης, παράγει επικίνδυνα τοξικά απόβλητα που στη συνέχεια πρέπει υποχρεωτικά να εξαχθούν (με οικονομικό κόστος) στην Κεντρική Ευρώπη.
- Βιώσιμη βιομηχανική πολιτική και για νέους τομείς, όπως εφαρμογές ηλεκτροκίνησης. Διερεύνηση και των δυνατοτήτων παραγωγής πράσινου εξοπλισμού για αιολικά και φωτοβολταϊκά, όπως εξαρτήματα για ανεμογεννήτριες.
- Επενδύσεις σε μονάδες υδρογόνου, μόνο αν πρόκειται για υδρογόνο 100% πράσινο (με μηδενική ενέργεια από ορυκτά καύσιμα στην παραγωγή του) με διασφαλισμένη τροφοδοσία καθαρής ενέργειας, και προορίζεται για εφαρμογές με θετική συμβολή στην απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα.
- Ζώνη Καινοτομίας σε άμεση επαφή με το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Συνεργασίες και με τα πανεπιστήμια της Θεσσαλονίκης και το εκεί κέντρο καινοτομίας. Θετικοί για το Πεδίο Ενεργειακής Έρευνας & Τεχνολογίας-ΠΕΝΕΤ, αλλά μόνο για πράσινες εφαρμογές. Θερμοκοιτίδα νεοφυών επιχειρήσεων και για πράσινες προσπάθειες άλλων κλάδων, στο πλαίσιο του ΠΕΝΕΤ ή σε σύνδεση με το Πανεπιστήμιο. Επιχειρησιακό Περιφερειακό

Σχέδιο για Έρευνα & Τεχνολογία, που να διασφαλίζει ότι τα κονδύλια του ΣΔΑΜ για ερευνητικά προγράμματα θα εστιάσουν πραγματικά στις ανάγκες της Δίκαιης Μετάβασης.

- Σύνδεση του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας με τις νέες ανάγκες της μετάβασης, τόσο μέσα από ερευνητικά προγράμματα όσο και μέσα από τα εκπαιδευτικά του τμήματα.
- Προσπάθειες για προσέλκυση και αξιοποίηση και του μορφωμένου και εξειδικευμένου δυναμικού με καταγωγή από τη Δυτική Μακεδονία, που σήμερα ζει και εργάζεται στις μεγάλες ελληνικές πόλεις και το εξωτερικό.

προτάσεις για σιδηρόδρομο και βιώσιμες μεταφορές

Για στενότερη οικονομική διασύνδεση με Θεσσαλονίκη, Μοναστήρι και Κορυτσά

5

Τρένο: στενότερη διασύνδεση με Θεσσαλονίκη, Μοναστήρι και Κορυτσά

- Γραμμή Φλώρινας: Συντόμευση διαδρομής (με νέα χάραξη στο τμήμα Θεσσαλονίκη - Σκύδρα μέσω Γιαννιτσών), ηλεκτροκίνηση, επέκταση προς Καστοριά και προς Αλβανία / Πόγραδετς - Κορυτσά. Προβλέπεται για το 2037 στο [National_Transport_Strategic_Frame_Jun2019.pdf \(espa.gr\)](#), χρειάζεται επιτάχυνση και άμεση ωρίμανση της αρχικής μελέτης.
- Άμεση λειτουργία της σιδηροδρομικής σύνδεσης Φλώρινα - Μοναστήρι, στην ήδη ανακατασκευασμένη γραμμή. Διασύνδεση της Βιομηχανικής Περιοχής Φλώρινας με το σιδηροδρομικό δίκτυο, που φθάνει μέχρι πολύ κοντά της.
- Γραμμή Κοζάνης / σιδηροδρομική Εγνατία: ηλεκτροκίνηση στο τμήμα Βέροια - Πλατύ, νέα γραμμή Βέροια - Κοζάνη. Επόμενο βήμα η επέκταση προς Καλαμπάκα και, στη συνέχεια, προς Γιάννενα & Ηγουμενίτσα.
- Προαστιακή γραμμή Κοζάνη - Αμύνταιο - Φλώρινα: αποκατάσταση και ηλεκτροκίνηση της υπάρχουσας κομμένης γραμμής, για επικοινωνία της Κοζάνης με Φλώρινα-Έδεσσα-Μοναστήρι και, μελλοντικά, με Κορυτσά/Αλβανία. Για το τμήμα που είχε αποκοπεί το 2010 για άνοιγμα νέων λιγνιτωρυχείων, η αποκατάσταση αποτελεί υποχρέωση της ΔΕΗ.
- Κέντρο συνδυασμένων εμπορευματικών μεταφορών στον μελλοντικό εμπορευματικό σταθμό της Κοζάνης, στο Μαυροδένδρι. Χωροθέτηση επιπλέον εμπορευματικών σταθμών και κέντρων *agrologistics*, σε άλλα σημεία του λιγνιτικού άξονα, για συγκέντρωση και φόρτωση αγροτικών προϊόντων.
- Επαρκής κάλυψη όλων των οικισμών με δρομολόγια ηλεκτροκίνητων λεωφορείων, σε συνεργασία με το σχεδιαζόμενο Πάρκο Ηλεκτροκίνησης, τους δήμους και τα ΚΤΕΛ.
- Για επενδύσεις με σημαντικό αριθμό εργαζομένων και επισκεπτών, εξαντλείται κάθε δυνατότητα χωροθέτησης με άμεση πρόσβαση από σιδηροδρομικό σταθμό.

Αθηνάς 57 & Σοφοκλέους
23, TK 10552 Αθήνα

prasinoi.eu
facebook.com/prasinoi.gr
instagram.com/prasinoi.gr
twitter.com/prasinoi_eu
e-mail: info@prasinoi.eu